

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Ymateb i adolygiad thematig Estyn o ieithoedd tramor modern

OGL

ISBN digidol 978 1 4734 6985 3
© Hawlfraint y Goron Gorffennaf 2016
WG28054

Teitl yr adroddiad:**leithoedd Tramor Modern****Manylion yr adroddiad**

Cyhoeddir yr adroddiad hwn i ymateb i gais yn llythyr cylch gwaith blynyddol 2014-15 Llywodraeth Cymru at Estyn. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio ar ansawdd yr addysgu a'r dysgu mewn ieithoedd tramor modern, a datblygiadau a materion mewn addysgu ieithoedd tramor modern yng Nghymru ers adroddiad diwethaf Estyn, a gyhoeddwyd yn 2009.

Cyd-destun: Mae'r canfyddiadau a'r argymhellion yn yr adroddiad hwn yn deillio o ymweliadau ag 20 o ysgolion uwchradd cyfrwng Cymraeg a chyfrwng Saesneg a ddewiswyd ar hap. Aeth yr arolygwyr ati hefyd i gasglu tystiolaeth gan gynrychiolwyr arweiniol ieithoedd tramor modern yn y consortia rhanbarthol.

Prif ganfyddiadau**Cyfnod allweddol 3**

- Yn y gwersi a arsylwyd yng nghyfnod allweddol 3, mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn ennill medrau da yn eu gwaith llafar ac wrth iddynt ddarllen ac ysgrifennu yn yr iaith asesedig. Mae llawer ohonynt yn dangos dealltwriaeth dda o ramadeg yr iaith asesedig. Mae hyn yn welliant sylweddol o gymharu â chanfyddiadau Estyn am ddealltwriaeth dysgwyr o ramadeg yn 2009.
- Fodd bynnag, mae gormod o ddysgwyr yn gwneud camgymeriadau mynych â goslef ac ynganiad, yn enwedig wrth ddarllen ar goedd, neu maent yn paratoi sgysiau yn ysgrifenedig cyn eu hymarfer fel sgysiau llafar. Mae hyn yn amharu ar eu gallu i siarad yr iaith yn rhugl.
- Mae canran y dysgwyr sy'n cyflawni'r lefel ddisgwyliedig (lefel 5) neu'n uwch mewn ieithoedd tramor modern wedi gwella dros y saith mlynedd ddiwethaf, ond mae'n rhy isel o hyd (84%).
- Hon yw'r lefel perfformiad isaf ond un ym mhynciau'r Cwricwlwm Cenedlaethol. Mae bechgyn yn perfformio'n waeth na merched mewn ieithoedd tramor modern yn gyffredinol.

Cyfnod allweddol 4

- Yn y gwersi a arsylwyd yng nghyfnod allweddol 4, mae gan ddysgwyr ddealltwriaeth dda ar y cyfan o'r medrau iaith sydd eu hangen ar gyfer arholiadau. Mae'r rhan fwyaf o ddysgwyr yn gwneud defnydd effeithiol o dechnoleg i'w cynorthwyo wrth iddynt ddysgu iaith.
- Fodd bynnag, mae gormod o ddysgwyr, hyd yn oed y rhai mwy abl, nad ydynt yn siarad yr iaith yn ddigon rhugl. Yn aml, mae hyn yn

digwydd o ganlyniad i'r ffaith fod dysgwyr yn paratoi ar gyfer arholiad llafar trwy ddysgu paragraffau wedi'u hysgrifennu ar y testunau penodedig ar eu cof.

- Mae canlyniadau arholiadau ar gyfer y rheiny sy'n dilyn cyrsiau ieithoedd tramor modern TGAU yn dda. Yn 2015, llwyddodd 77% o'r myfyrwyr TGAU mewn ieithoedd tramor modern i gyflawni graddau A*-C. Roedd hyn yn well nag ydoedd yn y rhan fwyaf o bynciau eraill y Cwricwlwm Cenedlaethol. Fodd bynnag, o'r dysgwyr hynny a gyflawnodd y lefel ddisgwyliedig mewn ieithoedd tramor modern yng nghyfnod allweddol 3, 28.2% ohonynt yn unig aeth ymlaen i ennill o leiaf un cymhwyster TGAU mewn iaith dramor fodern. Mewn TGAU, nid yw bechgyn yn perfformio cystal â merched o hyd mewn ieithoedd tramor modern.

Safon Uwch

- Mae canlyniadau Safon Uwch yn dda mewn ieithoedd tramor modern ac yn cymharu'n dda â'r rheiny mewn pynciau eraill. Yn 2015, llwyddodd 82% o'r myfyrwyr Safon Uwch a safodd arholiadau mewn ieithoedd tramor modern i gael graddau A*-C. Mae'r duedd o ran perfformiad uchel mewn Safon Uwch wedi parhau dros gyfnod.
- Fodd bynnag, mae'r gostyngiad mewn ymgeisiadau Safon Uwch yn fwy nag ydyw mewn TGAU. Mae nifer y bechgyn sy'n dilyn cymhwyster Safon Uwch mewn ieithoedd tramor modern yn gyfran lai o lawer na nifer y merched, ac mae'r gyfran wedi aros ar lefel debyg dros gyfnod. Yn 2015, dim ond 204 o'r 700 o ymgeisiadau mewn iaith dramor fodern mewn Safon Uwch oedd yn fechgyn (29%). Er 2009, mae'r gyfran hon wedi dangos amrywiadau bach, ond yn gyffredinol, mae wedi parhau ychydig yn is na thraean.

Addysgu

- Mae ansawdd yr addysgu mewn llawer o ystafelloedd dosbarth ieithoedd tramor modern yn ddigonol. Mewn rhai achosion, mae'n dda, ac mae'n rhagorol mewn ychydig bach iawn o achosion.
- Mae'r rhan fwyaf o athrawon yn y gwersi a arsylwyd yn arbenigwyr pwnc sy'n meddu ar gymwysterau priodol i addysgu ieithoedd tramor modern. Maent yn siarad yr ieithoedd y maent yn eu haddysgu gyda rhuglder a chywirdeb da. Nid yw rhai athrawon yn meddu ar amgyffrediad digon cadarn o'r ffordd fwyaf effeithiol o addysgu iaith dramor fodern. Yn y rhan fwyaf o'r achosion hyn, fel arfer, y rheswm yw eu bod yn addysgu'r iaith dramor fodern fel ail bwnc.
- Yn gynyddol, mae athrawon yn defnyddio datblygiadau mewn technoleg ddigidol mewn gwersi yn effeithiol. Mewn rhai achosion, mae athrawon yn defnyddio technoleg yn dda i gefnogi tasgau gwaith

cartref.

- Mae'r graddau y mae athrawon yn addysgu trwy gyfrwng yr iaith asesedig wedi dirywio.
- Mae athrawon yn defnyddio Saesneg i esbonio cyfarwyddiadau ystafell ddosbarth syml yn rhy aml.
- Mewn llawer o wersi llai effeithiol, mae athrawon yn rhoi lle blaenllaw i ramadeg ar draul dysgwyr yn datblygu medrau allweddol ieithoedd tramor modern, sef siarad a gwrando.
- Mewn gormod o ystafelloedd dosbarth, mae athrawon yn gofyn i ddisgyblion baratoi sgysiau yn ysgrifenedig cyn ymarfer yr iaith lafar. Mae hyn yn rhwystro disgyblion rhag datblygu lefel dda o ruglder yn yr iaith asesedig.
- Mae'r rhan fwyaf o athrawon yn marcio ac asesu gwaith dysgwyr yn effeithiol yn rheolaidd. Fodd bynnag, mae defnyddio technegau asesu ar gyfer dysgu yn effeithiol wedi dirywio ers adroddiad diwethaf Estyn yn 2009.

Darpariaeth, arweinyddiaeth a rheolaeth

- Mae'r rhan fwyaf o benaethiaid adran a thimau ieithoedd tramor modern yn rhannu gweledigaeth am y ddarpariaeth yr hoffent ei chynnig ar gyfer ieithoedd tramor modern. Fodd bynnag, yn gynyddol, nid yw llawer ohonynt yn cefnogi hyn trwy bolisi ysgrifenedig sy'n amlinellu gweledigaeth ar y cyd ar gyfer addysgu a dysgu ieithoedd tramor modern yn yr ysgol. Mae hyn yn arwain at arfer amrywiol yn yr adran.
- Ar gyfartaledd, caiff dysgwyr dair awr o ddysgu ieithoedd tramor modern ar draws amserlen o bythefnos. Fodd bynnag, mae hyn yn llai o amser na'r ddwy awr yr wythnos a argymhellwyd yn adroddiad diwethaf Estyn ar ieithoedd tramor modern.
- Mae gan bron bob adran gwricwlwm cynlluniedig ar gyfer ieithoedd tramor modern sy'n cysylltu'n dda â disgrifwyr lefel y Cwricwlwm Cenedlaethol ar gyfer y pedwar medr (siarad, gwrando, darllen ac ysgrifennu). Fodd bynnag, mewn ychydig iawn o adrannau yn unig y mae athrawon yn cynllunio mewn ffyrdd effeithiol i baratoi dysgwyr i ddefnyddio'r iaith asesedig mewn trafodaethau bob dydd yn yr ystafell ddosbarth.
- Bron ym mhob adran, roedd ystod dda o adnoddau i gefnogi dysgu ieithoedd tramor modern. Mae llawer o athrawon ieithoedd tramor modern yn cynnal gweithgareddau allgyrsiol effeithiol ar gyfer helpu i annog pobl ifanc i ddilyn iaith dramor fodern i lefel arholiad.
- Mae'r arholiadau sy'n cael eu sefyll gan ddysgwyr mewn ieithoedd tramor modern ar lefel TGAU neu Safon Uwch yn bennaf. Mae rhai

ysgolion yn defnyddio arholiadau eraill i ddarparu ar gyfer dysgwyr a allai fod â medrau cryfach mewn siarad, gwranddo a darllen, ond gyda llai o bwyslais ar ysgrifennu. Ar hyn o bryd, nid oes unrhyw gymhwyster TGAU sy'n cysylltu dysgu iaith a medrau busnes. Mae llawer o athrawon yn ystyried bod hyn yn fwch sylweddol, yn enwedig o ran denu disgyblion ehangach eu gallu i astudio iaith dramor fodern yng nghyfnod allweddol 4.

- Mae'r rhan fwyaf o benaethiaid ac uwch arweinwyr yn arddangos cefnogaeth i roi cyfle i ddysgwyr ddysgu o leiaf un iaith dramor fodern i lefel arholiad. Fodd bynnag, dywed bron pob un ohonynt fod hyn yn heriol, gan fod lle mor flaenllaw yn cael ei roi i'r pynciau craidd yng nghyfnod allweddol 4.
- Mae strwythur y dewisiadau opsiwn ar ddiwedd cyfnod allweddol 3 yn aml yn golygu nad yw dysgwyr yn astudio iaith dramor fodern gan fod y pwnc mewn colofn dewisiadau gyda phwnc arall yr oeddent wir eisiau ei astudio. O ganlyniad, mae nifer fach o ysgolion yng Nghymru lle nad yw dysgwyr yn astudio iaith dramor fodern yng nghyfnod allweddol 4.

Recriwtio athrawon ieithoedd tramor modern

- Dywed penaethiaid ag adrannau ieithoedd tramor modern sydd ag ychydig iawn o ddysgwyr, os o gwbl, yng nghyfnod allweddol 4 a'r sector ôl-16, a phenaethiaid yng ngorllewin Cymru, ei bod yn aml yn anodd recriwtio athrawon ar gyfer adrannau ieithoedd tramor modern.
- Yn eithaf aml, gall yr ieithyddion sy'n gwneud cais am swyddi mewn ysgolion nad oes ganddynt lawer o ddarpariaeth ar gyfer ieithoedd tramor modern o gynnig un iaith dramor fodern yn unig. Mae hyn yn lleihau hyblygrwydd o ran yr amserlen a nifer y dewisiadau sydd ar gael i ddysgwyr.
- Yn 2014-2015, fe wnaeth canolfannau hyfforddiant cychwynnol i athrawon recriwtio hanner y cwota ar y mwyaf o ran athrawon dan hyfforddiant ieithoedd tramor modern a neilltuwyd iddynt gan Gyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru.

Mae **argymhellion Estyn** ar gyfer Penaethiaid, uwch arweinwyr ac athrawon ieithoedd tramor modern. Mae'r argymhellion yn targedu ansawdd yr addysgu a'r dysgu mewn ieithoedd tramor modern ac yn ceisio cynyddu nifer y dysgwyr sy'n dilyn cyrsiau iaith ar lefel arholiad. Mae'r ymatebion i'r argymhellion wedi'u hamlinellu isod.

Argymhellion

Dylai athrawon ieithoedd tramor modern:

A1 Gwella ansawdd yr addysgu mewn ieithoedd tramor modern trwy sicrhau eu bod:

- yn cynyddu'r defnydd o'r iaith asesedig fel yr iaith cyfarwyddo ar draws cyfnod allweddol 3, cyfnod allweddol 4 ac yn y sector ôl-16
- yn helpu dysgwyr i gael amgyffrediad cadarn o reolau ynganu'r iaith y maent yn ei dysgu
- yn helpu dysgwyr i ddefnyddio ystod eang o strategaethau i baratoi'n hyderus ar gyfer arholiadau llafar, fel bod dysgwyr yn datblygu rhuglder llafar ar lefelau yn unol â'u galluoedd
- yn gwneud yn siŵr bod dysgwyr o bob gallu yn cael eu herio'n llawn ac yn cymryd rhan mewn gweithgareddau iaith creadigol sy'n datblygu eu meistrolaeth o'r iaith
- yn cadw cydbwysedd priodol rhwng addysgu gramadeg a'r pedwar medr iaith, yn enwedig siarad a gwranddo
- yn asesu gwaith dysgwyr gan ddefnyddio strategaethau ystyrlon o ran asesu ar gyfer dysgu.

A2 Mynychu grwpiau rhwydwaith rhanbarthol a hyfforddiant rhanbarthol, a chymryd rhan ynddynt, i ddatblygu medrau lefel uwch mewn addysgu a dysgu ieithoedd tramor modern.

Dylai penaethiaid ac uwch arweinwyr:

A3 Gwella nifer y dysgwyr sy'n astudio o leiaf un iaith dramor fodern ar lefel arholiad trwy adolygu eu trefniadau ar gyfer cynllunio ac amserlennu'r cwricwlwm.

A4 Gwneud yn siŵr bod eu hathrawon ieithoedd tramor modern yn gallu manteisio ar ddatblygiad proffesiynol parhaus 'Dyfodol byd-eang' a gynigir mewn rhanbarthau ac ar eu traws i wella ansawdd dysgu ac addysgu ieithoedd tramor modern.

Ymateb Llywodraeth Cymru:

Ym mis Hydref 2015, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru 'Dyfodol Byd-eang – Cynllun i wella a hyrwyddo ieithoedd tramor modern yng Nghymru yn 2015-2020'. Nod y cynllun yw annog dysgwyr i ehangu eu gwybodaeth am ddiwylliannau eraill trwy fod yn ddwyieithog a mwy, hynny yw drwy astudio Cymraeg, Saesneg ac o leiaf un iaith dramor fodern o oed cynradd i lefel arholiad. Mae gan y cynllun dri phrif amcan:

- Gwella'r addysgu mewn ieithoedd tramor modern
- Gwella'r cyfleoedd dysgu ieithoedd tramor modern i ddisgyblion
- Codi proffil a gwella'r ddealltwriaeth o fanteision dysgu iaith dramor fodern, yn enwedig ar lefel TGAU.

Datblygwyd y cynllun pum mlynedd gyda phartneriaid allweddol ac mae'n manteisio ar wybodaeth y partneriaid hynny, gan gynnwys cydweithwyr o sefydliadau iaith, consortia rhanbarthol, prifysgolion ac ysgolion, ym maes ieithoedd. Mae'r partneriaid hyn yn rhan o Grŵp Llywio Dyfodol Byd-eang, sy'n cyfarfod yn chwarterol i rannu arfer gorau effeithiol ac i gyflawni'r amcanion yn y cynllun Dyfodol Byd-eang.

O dan y cynllun, rydym wedi sefydlu 'canolfannau rhagoriaeth' ysgol ym mhob un o'r Consortia Addysg Rhanbarthol. Mae'r 'canolfannau rhagoriaeth' yn darparu cymorth ysgol-i-ysgol i ysgolion uwchradd partner a'u hysgolion cynradd bwydo ar ffurf datblygiad proffesiynol i athrawon er mwyn gwella ac ehangu'r ddarpariaeth profiadau dysgu ar gyfer y rhai sy'n astudio iaith dramor fodern. Mae hyn yn cynnwys, ond nid yw'n gyfyngedig i, darparu diwrnodau hyfforddi, datblygu adnoddau a deunyddiau a rhannu arferion effeithiol.

Bydd Llywodraeth Cymru yn rhoi cyhoeddusrwydd i adroddiad Estyn ar Ieithoedd Tramor Modern trwy Dysg a bydd Grŵp Llywio Dyfodol Byd-eang yn cynnwys yr argymhellion fel rhan o'i gynllun gwaith ar gyfer y flwyddyn i ddod. Byddwn hefyd yn gofyn i gonsortia rhanbarthol ystyried yr argymhellion fel rhan o'u gwaith parhaus mewn perthynas â Dyfodol Byd-eang.

Manylion cyhoeddi

Cyhoeddir yr adroddiad ar neu ar ôl **11 Gorffennaf 2016** a gallwch ei ddarllen ar wefan Estyn: www.estyn.gov.uk